

Mange gode grunde til at bevare 10. klasse

1. Nedlæggelsen vil ramme socialt skævt

Chancerne for at blive mønsterbryder er 82 procent større, hvis man har gået i 10. klasse.

2. Beregningsgrundlaget bag reformen er usikkert

Udspillet forholder sig ikke til 10. klasses store evne til at løfte udsatte unge i dag.

3. Det vil få konsekvenser for den nye EPX

Vi forudser, at der vil være et større frafald fra EPX end fra øvrige gymnasier,

4. Sikkerhedsnettet under de unge forsvinder

10. klasse fungerer som et opsamlingsstilbud for unge med massivt fravær eller som er droppet ud af en ungdomsuddannelse.

5. Løfter eleverne fagligt og socialt

Eleverne er glade for det ekstra år, og 63 procent forbedrer sig fagligt i løbet af det ekstra år.

6. Sender de unge godt videre

Næsten halvdelen af de unge, der begynder i 10. klasse, ved ikke, hvad de vil efter skolen, men finder ud af det undervejs.

7. Mindsker præstationspresset i udskolingen

10. klasse tager noget af presset fra 7, 8 og 9. klasse,. Det ekstra år sætter tempoet ned.

BEVAR 10. KLASSE

16. december 2024

Bevar 10. klasse

Halvdelen af en ungdomsårgang vælger at gå i 10. klasse. De tager ikke fejl, og det må regeringen heller ikke gøre. Her er de vigtigste grunde til, at nedlæggelsen af 10. klasse er en dårlig ide:

1. En nedlæggelse af 10. klasse vil ramme socialt skævt

Chancerne for at blive mønsterbryder er hele 82 procent større, hvis man har gået i 10. klasse¹. Unge, der har ufaglærte forældre eller får dårlige karakterer i dansk og matematik, forbedrer deres chancer for at få en ungdomsuddannelse meget ved at tage en 10. klasse. Og 10. klasse øger chancen for, at udsatte unge gennemfører en ungdomsuddannelse². Regeringen lægger op til, at der fortsat skal være et 10. skoleår på efterskole, men mange af de unge, der i dag går i den lokale 10. klasse, har ikke råd til et år på efterskole.

2. Beregningsgrundlaget bag reformen er usikkert

De økonomiske beregninger i regeringens udspil³ er ikke særlig detaljerede. Det fremgår dog, at nedlæggelsen af 10. klasse skal bidrage med en meget stor del af den økonomiske balance i udspillet gennem øget arbejdsudbud på langt sigt. Men kan det passe at ét års uddannelse blot er et fordyrende mellemlid og spild af tid? Kan det passe, at mindre uddannelse giver et rigere samfund? Udspillet medregner ikke 10. klasses store evne til at løfte udsatte unge i dag og det faktum, at mange unge risikerer at falde fra, hvis de bliver presset til at tage et uddannelsesvalg, de ikke er klar til. Hvis forudsætningen ikke holder stik, vil det koste det offentlige 2 mia. kr., hvis blot 2 pct. af en 10. klasseårgang ender i restgruppen, jf. bilag.

3. Det vil få konsekvenser for den nye EPX

Det er højst tænkeligt, at der vil være et større frafald fra EPX end fra de øvrige gymnasiale ungdomsuddannelser på baggrund af manglende valgparathed, manglende modenhed og manglende fagligt niveau. Derudover vil det foreslåede lave indgangsniveau til EPX'en medføre, at den bliver mindre attraktiv for den brede ungegruppe. I dag bruger mange unge 10. klasse til at få adgang til HF. På HF oplever man selv med et adgangskrav på 4, at der er svært at holde det faglige niveau, da de unges grundkompetencer er for lave. På en EPX er adgangskravet endnu lavere – derfor forventes det, at det bliver svært at hæve den brede gruppe til C niveau på 1 år.

¹ [AE \(2022\): Folkeskolen skaber mønsterbrydere](#)

² Ibid.

³ [Faktaark om provenu- og beskæftigelsesvirkninger](#)

4. Sikkerhedsnettet under de unge forsvinder

Den kommunale 10. klasse fungerer i høj grad også som et opsamlingstilbud, der løbende tager imod de mange elever, der dropper ud af efterskolerne og ungdomsuddannelserne, fordi valget alligevel var forkert, for svært eller for tidligt. Det samme gælder de unge, der har haft stort skolefravær eller af andre grunde har brug for at supplere deres faglige niveau efter 9. klasse. Indtil nu har 10. klasse mange steder fungeret som et sikkerhedsnet, en øvebane og en skoleform der kunne indrettes til den enkelte unge i et fællesskab med andre unge. Det sikkerhedsnet forsvinder, hvis man nedlægger 10. klasse. Regeringen foreslår at FGU skal rumme nogle af de unge som hidtil gik i kommunal 10. klasse. Men FGU er et dyrt alternativ, som ikke matcher 10. klasseeleverne. Det er ikke en hensigtsmæssig måde at udnytte de ressourcer, som er afsat til FGU.

5. 10. klasse løfter eleverne fagligt og socialt

Mere end halvdelen af en ungdomsårgang går i dag i 10. klasse. Eleverne er glade for det ekstra år, og 63 procent forbedrer sig fagligt i løbet af året. Det kan aflæses i deres prøvekarakterer i dansk og matematik. Og 85 procent af de elever, der har gået i 10. klasse, oplever, at det ekstra år har ført til, at de er blevet mere modne og valgparate⁴.

6. 10. klasse får de unge godt videre

Eleverne fylder typisk 15 år i 9. klasse. Selv om man kan og vil meget i den alder, er mange unge ikke klar til at træffe et bevidst og afklaret uddannelsesvalg⁵. Næsten halvdelen af de unge, der begynder i 10. klasse, ved ikke, hvad de vil efter skolen, men finder ud af det undervejs. Både UU-centrene og EVA kan berette om langt større bevidsthed om valget af ungdomsuddannelse efter et år i den kommunale 10. klasse suppleret med vejledning. Vi ved, at sandsynligheden for at gennemføre en ungdomsuddannelse er højere, når en elev har gået i 10. klasse⁶ – sidste år valgte 33 procent af de unge at søge ind på en erhvervsuddannelse efter 10. klasse. Det gør den kommunale 10. klasse til et af de tilbud, der åbner flest unges øjne for de faglige uddannelser og håndværksfagene⁷. Ved at bevare 10. klasse øges sandsynligheden for at EPX bliver en succes.

7. 10. klasse mindsker præstationspresset i udskolingen

Det at kunne forbedre sine karakterer betyder meget for alle unge. Både for gruppen, der vil på gymnasium, men også for den gruppe, der kommer med lave karakterer i 9. klasse. Den mulighed fratages de fuldstændigt, hvis 10. klasse nedlægges. Dertil kommer, at så længe 10. klasse er en valgmulighed, kan det reducere karakterræset i 7, 8 og 9. klasse. De unge ved, at de har mulighed for at tage et ekstra år, hvis de ikke er klar til at træffe det vigtige uddannelsesvalg, og det sætter tempoet lidt ned. Det er særdeles kærkomment for de unge, der i høj grad er under pres disse år.

⁴ EVA (2020): [Elevernes syn på 10. klasse](#) og [Folketingssvar juni 2024](#) og [DEA \(2024\): Karakteristika ved eleverne i den kommunale 10. klasse](#)

⁵ EVA (2023) [Unge vælger 10. klasse for at blive klar til uddannelse](#)

⁶ [Moos-Bjerre for Efterskolerne \(2022\): Effektanalyse](#)

⁷ [UVM \(2024\): Hovedresultater for elevers ansøgning til ungdomsuddannelser og 10. klasse](#)

Bilag: Provenuberegning ved flere børn i restgruppen

Hvis 10. klasse gør en stor forskel for, at de udsatte unge får en ungdomsuddannelse og et job senere hen, som EVAs undersøgelse fra 2020⁸ peger på, så vil den såkaldte 'restgruppe' højst sandsynligt blive større, hvis 10. klasse nedlægges.

Gruppen består af 43.000 unge mellem 15 og 24 år, som ikke har en tilknytning til en uddannelse eller til arbejdsmarkedet. Kraka⁹ har estimeret, at en person fra denne gruppe samlet set over deres levetid koster samfundet 9,2 millioner kroner pr. person sammenlignet med den øvrige del af deres årgang.

Hvis fx fjernelsen af 10. klasse medfører, at yderligere 5 elever i hver kommune, eller 1 ud af 20 af eleverne i målgruppen for den kommunale 10. klasse, ender i gruppen uden uddannelse og job, så vil det på sigt koste samfundet mere end 4 mia. kr. om året. Eksemplet vil give yderligere 500 unge i 'restgruppen' pr. år, og på sigt øge restgruppen med 5.000 unge.

Nedenfor er angivet de langsigtede effekter på provenuet hvis regeringens forudsætninger ikke viser sig at holde. Dvs. hvis forudsætningen i stedet er at afskaffelsen af den kommunale 10. klasse vil medføre en større gruppe af unge uden uddannelse og job på langt sigt.

Restgruppen vil ikke vokse konstant med en årlig forøgelse da en del unge også vil forlade gruppen løbende samtidig med den nye tilgang.

Forøgelse af restgruppen pr. år (Antal personer)	Provenuvirkning i 2070 (Mia. kr.)
250 unge	1,7 mia. kr.
500 unge	4,1 mia. kr.
750 unge	6,2 mia. kr.
1.000 unge	8,2 mia. kr.

Anm: Beregninger er lavet med udgangspunkt i en analyse fra [KRAKA \(2022\)](#), som viser, at unge uden uddannelse og job koster 9,2 mio. kr. over deres levetid sammenlignet med den øvrige del af deres årgang. Det antages i beregningen ovenfor at denne udgift fordeles ligeligt i leveårene og falder mellem det 25. og 65. år blandt de unge. Der tages udgangspunkt i en situation hvor 10. klasse nedlægges allerede næste år.

⁸ [EVA \(2020\): Elevernes syn på 10. klasse](#)

⁹ [KRAKA \(2022\)](#)